

Runoniekkamme Kyösti Kettunen on suomentanut koko Viron kansalliseepoksen, Kalevipoegin. Tähän asti olemme saaneet tyytyä Helmer Winterin käännökseen Kalevipoegin lyhennetystä laitoksesta vuodelta 1957.

Lauluja Viron sankarieepoksesta Kalevipoegista.
Kirj. Fr. R. Kreutzwald, suom. Kyösti Kettunen

LINDA KUUTA EI HALUNNUT (1. luvusta)

Soiton äänen kuullessansa
riensi Kuuhut raitiltansa
lännen juhla-kartanolle
viisinkymmenin hevosin,
tahtoi Linda-teerykäistä
puolisoksensa kosia.

Veljet tahtoi Lindaa Kuulle,
sisko öitten ruhtinaalle,
mutta Linda ei halunnut,
hän vain virkkoi saunastansa,
pieluksiltansa puheli,
höyheniltään huudahteli:

"Enpä, kulta, lähde Kuulle,
tuolle öitten ruhtinaalle!
Kuulla kuusi ammattia,
viisi virkasuoritusta,
toimituksia tusina:
milloin nousee oikein varhain,
milloin päivän valjettua,
joskus piilossa sumujen
kasvot kalpeet kostuttavi,
milloin peittyy pilven taakse
aamupäivällä heräten,
milloin puolen päivän maissa
yllättäen voi kadota,
jättää läänit vahtimatta.
Sellaiselle en halua!"

Poistui Kuu nyt murhemielin,
paha ilme kasvoillansa.

LINDAN PÄÄTÖS PÄIVYELLE (1. luvusta)

Soiton äänen kuullessansa
tuli toinenkin kosija
Lindan kasvatuskotihin
yrittämään uudestansa,
tuli Päivyt seppelpäinen
viisinkymmenin hevosin
- ohjastajia enemmän,
itse ratsasti oriilla,
Lindan vaimoksi halusi,
omaksensa teerykäisen.

Veljet Päivyttä halusi,
sisar häntä suositteli.
Silti tahtonut ei Linda,
huudahti vain saunastansa,
tyttö tyynyiltä puheli,
höyheniltään neito haastoi:

"Päivälle en lähde, kulta,
Päivyt-sulholle, hopea!
Päivän työt ovat pahoja:
pahoin paahtoi pellavamme,
kauransiemenet kadotti,
poltti ohrat pellollamme,
vehnämme kedolle kuivui,
vakoihinsa myös rukihit;
paistaa pitkäänkin suvella,
vaan on poissa talvikaudet."

Päivä poistui kynnykseltä,
poutaisena vain porotti.

LINDAN RUKKASET VEDELLE (1. luvusta)

Tuli kolmas nyt kosija
soiton äänen kuullessansa:
Vesi saapui vierimällä
viisinkymmenin hevosin
- ohjastajia enemmän -
itse hylkehen selässä;
Lindan vaimoksi halusi.

Suku yllytti Vedelle,

sisko virtain valtiaalle,
mutta Linda ei halunnut.
Aitastansa neito huusi,
pielukseltansa pajatti,
peiton alta lausahteli:
"Aaltoihin en, kulta, lähde
enkä vetten valtiaalle!
Vedet on kurjat vierimähän,
aallot liikkumaan pahoja,
läikkymähän lähteet kaikki,
joet kurjat juoksemahan.

Vesi juoksi vuolahasti,
vieri kastellen kotihin.

KOSIMAAN TULI KALEVA (1. luvusta)

Tuli kuudes nyt kosija
soiton äänen kuullessansa,
Kaleva tuo vahva urho
viisinkymmenin hevosin,
itse ratsasti oriilla,
puolisokseen tahtoi Lindan.

Vastusti kosijaa perhe,
leski kielsi ottamasta,
mutta toisin päätti Linda,
joka huusi saunastansa,
lausui sieltä tyynyltänsä,
pieluksiltansa pakisi:

"Paras mies on siinä mulle,
hänet vain minä haluan!"

Tupaan kutsun sai Kaleva,
saatettiin istumahan
etehen sileän pöydän,
viereen seinän taaimmaisen,
jossa riippui kaunis kangas;
käteän sai hopeakannun,
kalliin, kultaisen pikarin
täynnä mettä maistuvinta:
alla sakka, vaahto päällä,
keskellä olut punainen.

Tuotiin morsian tupahan,
Linda-neito permannolle,
toisten joukkoon teeren tyttö.
Tuntenut ei lainkaan leski
kasvattiaan kaunokaista,
jonka maaemo salassa
koristeli kaunihiksi,
apunansa metsänneidot.

Kysyi leski ihmetellen:
"Kuuko lienet, ehkä päivä,
kenties koitar oot, korea?"

Linda-neito vastaeli:
"En voi olla kuu, en päivä
enkä lainkaan koitar nuori.
Täällä kasvoin kaikki vuodet,
teeren tyttönä ylenin."

Kosi neitoa Kaleva,
kotikanasekseen otti,
syliin armaaksi omaksi,
lemmitykseen lempeäksi.

LINDAN LÄHTÖ MIEHELÄHÄN (1. luvusta)

Linda astahti rekehen,
kuiskutteli korvaan sulhon,
joka vyötti nuorikkonsa;
toinen jalka reestä heilui,
vilkahteli pitkä sääri.

Löi jo kannustaan Kaleva,
kullat sen kuin helkähtivät:
"Olet, Linda, nyt omani!
Mitä sulta jäi kotihin?
Kolme sulta nyt unohtui:
Kuu jäi sinne kynnykselle,
iäkäs hän, vanha taatto;
päivä aitan päällä paistoi,
setä hän oli sinulle;
koivut kammarin lähellä
ovat oivat veljykäiset!"

"Ken on jäänyt, joutaa jäädä,

Ukko antaa uuden onnen,
vaikka minne kulkenemme,
polun minne raivannemme.
Sinne mennä nyt haluan!"

Katsomaan jäi kuuhut kurja,
pahoin mielin paistoi päivä,
kamarissa koivut itki.
Linda vain ei yhtään surrut,
tuntenut ei haikeutta,
puolisonsa kun sylissä
kiisi reessä retkellänsä
yli laajojen lakeiden,
metsäin synkkien lävitse,
päivät auringon valossa,
öisin taasen kuutamossa
Kalevan kotiin perille
sinne silkkikammarihin,
jossa ootti kaunis sänky
pehmytpatjoilla levätä.

ENNUSTUS KALEVA-TAATON (2. luvusta)

Kautta rantojen Kaleva
lausui vaimokullallensa
varovaisen ennustuksen,
asian näin ilmaisihe:

"Sinä, Linda kukkaseni,
kullankeltakulleroinen,
pojat synnytit minulle
kevätvetten välkkyessä,
soutaissa suvisten päiväin,
äidinmaidolla ravitsit,
käsilläsi kiikuttelit.

Syksyn tullessa saat vielä
kukan antaman hedelmän,
tammipuiden tuoman terhon.
Alat jälleen pitkät päivät
raskausaikaasi eleä,
vaihdat aina uudet kengät
joka aamu jalkahasi,

Piru ettei tietä löydä.

Pikkuisen ajan perästä
pojan potran pyörähytät,
vahvan lapsen maailmahan.
Iltatähteen, poikaan tuohon,
pesäsemme kuopuksehen,
loppuu meiltä syntymiset.
Koskaan en voi poikaa nähdä,
silmäni kun sammuu kohta.
Viimeinen vesamme silti,
poikasarjan kelpo kuopus,
taimi syksyllä ylennyt,
minun lailla miehistyvi
teoiltaan ja toimiltansa.
Eestihin on ennättävä
kukoistava onnen aika,
rauha rahvahan parissa,
kun on poika aikuistunut,
oikeutemme voiton saanut.

LINDA, MURHEELLINEN LESKI (2. luvusta)

Murheellinen Linda-leski,
surukielin, murhemielin
ikävänsä päivät itki,
suri miestä poistunutta,
pyyhki murheen kyyneleitä,
nyyhki sänkyyn kalvennutta,
itki rakkaansa menoa
viikon päivät ilman unta,
yhtä pitkään syömätönnä.
Levätä ei saaneet luomet,
loppunut ei kyynelvirta
eikä poskilta pisarat,
sielusta ei piinakuorma.

Murheellinen Linda-leski,
pesi ruumiin kylmennehen,
pesi silmäin kyynelillä,
pesi myös merivedellä,
kylvetti sadepisaroin,
lähtehen vedellä huuhtoi.
Hiukset hän rakkain sormin
hopeeharjalla silitti,

kultakammoin kampaeli,
kuten kerran vettenneito
huolsi Lindankin hiukset;
puki silkkipaitaan miehen,
kuolinliinaan käärieli,
peitti vielä kultavaipoin,
hopeisella vyöllä vyötti,
alle laitteli lakanat,
rakkaan päälle hienot liinat.

Linda, murheen lyömä leski,
kaivoi kumpuun kauniin haudan.
Mullan päälle nurmi kasvoi,
aroheinä haudan päälle,
kaulan päälle kasteheinä,
punakukat kasvoillensa,
silmille kukat siniset,
silmäkulmiin kulleroiset.

Murheellinen Linda-leski,
itki pitkään armastansa.
Tyyntyi itku itkemällä,
suru kyynelehtimällä,
silmävesien valulla.

SUOMEEN SOUTAKAA, KOSIJAT (2. luvusta)

Jos ken naipi rikkaan lesken,
kotiin tuopi hiilihangon.
Tehkää, miehet, toiset laivat,
paremmat veneet kosia;
silkkipurjeet laittakaatte,
silkkipurjeet nyöriköysin!
Purjehtikaa laivoinenne,
vanhat soutuun saattakaatte!
Soutakaatte, vanhat, heikot,
joutukaatte Suomenmaalle,
pohjan uhkean perille!

Siellä vartoo neitosia
korkealla kalliolla:
Edessä on ketjukaulat,
raharinnat taas takana,
sivummalla sormussormet,
kaulakorujen pitäjät,

orponeidot on lomassa,
keskemmällä helmikaulat.

Solkirinnat sorra maahan,
alas tallaa ketjukaulat,
raharinnat sinne paina,
sorra myöskin sormussormet,
kaulakorujen pitäjät;
ottaos välistä orpo,
helmikaula keskemmältä!
Siitäpä saat kelpo naisen
kultaiseksi puolisoksi!

Suomeen soutakaa, kosijat!

ISÄ JA KALEVANPOIKA (3. luvusta)

Armaan äidin poistuminen
pahoin painoi miehen mieltä,
murhe mursi nyt sydäntä.
Niinpä poika nuorimmainen
viljapellolle vilahti,
isän hautaa kohden kääntyi.

Armas poika tuo Kalevan
astuu taaton haudan päälle,
istuu kalmakukkulalle
murhemieltä purkaaksensa.

Isä haudasta kysyvi:
"Kuka kulkee haudan päällä,
kuka astuu kummullani?
Sora silmille valuvi,
kulmilleni tippuu hiekka."

Ymmärtäen vastaa poika:
"Kuopuspoika kulkee täällä,
nuorin liikkuu haudallasi,
kävelevi kummun päällä,

astuu murhemiettehissä
isän kalmakynkähällä.
Nouse, nouse, taattoseni!
Heräjä ylös, isäni!
Tule tietä näyttämähän,
mihin äiti on kadonnut!"

Isä vastaa mättään alta,
haastelevi haudastansa:
"En voi nousta, poika nuori,
en voi nousta, en herätä!
Kallio on rinnan päällä,
kivi raskas ryntähillä,
kulmillani kulleroiset,
sinivuokot silmilläni,
poskilla kukat punaiset.
Tuulet ohjatkoot sun tietä,
neuvokohot hennot henget,
taivaan tähdet johtakohot!"

SAAREN NEIDON LAULU (4. luvusta)

Neidon laulelo kajahti,
kähkö nuori yössä kukkui:

"Kaukana on kumppanini,
armas aavan tuolla puolen,
kaukaa tuskin häämöttävi.
Monta vastusta välissä:
meri autio, leveä,
viisi järveä vetistä,
kuusi kuivaa nummimaata,
seitsemän on suota sitten,
kahdeksan taas kankahia,
yhdeksän hyvää jokea,
lähtehiä kymmenkunta,
kaksin kerroin muuta huolta.

Täältä ei mun kulkeminen,
tietä tänne ei hänellä;

kuukausiin ei kultaa kuulu,
viikkoihin ei häntä nähdä.
Vuosi vierii rakkaudetta,
ilman lempeää syliä,
ystävättä, lämpimättä.

Kaukana on kumppanini,
armas aavojen takana,
kaukaa tuskin häämöttävi,
paljon huolia välissä,
maan ja vetten vastuksia.

Tuuli vieköön terveiseni,
ajan siivet rakkautta,
pilvet pitkän mun ikävän,
laineet lempeät eloa,
sadepilvetkin sanoja,
taivas vieköön viisaan mielen!
Eläköön vain onnellisna,
tervehenä tehköön työtä!

Niin monta terveistä hänelle
kuin on aatosta minulla!
Niin monta terveistä hänelle
kuin on toivetta sydämen;
niin monta terveistä hänelle
kuin on lehtiä lepässä,
kuin on koivun urpusia,
neulasia kuusikossa;
niin monta terveistä hänelle
kuin on laineita merellä
tai kuin taivaan tähtösiä!"

KALEVANPOIKA JA SAAREN NEITO (4. luvusta)

Armas poika tuo Kalevan
laittoi soljumaan sanansa,
päästi värssyt vierimähän:

"Miksi kaipaat kauemmaksi,
vetten taakse haikaelet,
suret täällä lesken lailla?
Miksi, pikku neitokainen,
kartat sulhoa läheltä?

Likellä on kumppanisi,
luonasi jo ystäväsi,
syli lämmin on lähellä.
Välillä ei vastuksia
eikä esteitä edessä;
välissä ei laajaa merta,
järven selkiä isoja,
eikä kuivaa nummimaata
nälkää siellä nähdäksemme.

Lähellä on nähdäksesi,
lähellä parempi sulho,
urho kuulusta kylästä,
hyvän perheen poika tässä.
Evinä on pitkät sääret
meren keinun kantaessa,
ajaessa aallokoiden
salaa saaren kynkähälle
saaren neidoille iloksi,
ratoksi sen tyttösille."

Saaren neito pienokainen
kuuli veijarin sanoman,
mielellänsä tahtoi kyllä
nähdä laulajakäkeä,
joka siellä lauleskeli.
Vahingossa nyt poloinen
arastellen tielle astui,
astui askelen ja kaksi,
vahingossa kymmenenkin,
huomaamatta kai enemmän:
tarkkaan tahtoi tutkiskella,
onko tuo sukua Suomen
vaiko vieraita Virusta,
kosijako kihloinensa?

Saaren neito, pienokainen!
Pyri kiireellä pakohon:
Sinut vangita voi katse,
kohta silmäs on sidotut,
etkä pääse paikaltasi,
kohdaltasi et, kananen!
Näki neito, saaren immyt,
nurmikolla nuoren miehen,
uljaan urhon rantamalla,
siirtyi pikkuisen lähemmä.

Yön nyt viipyvän vilulla
sanaleikin nuoret alkoi;
jutun langat purkautuivat,
kunnes lemmen kytköspaulat
sekä ystävyysitehet
sydämet sulamaan saivat,
mielet metsään eksyttivät.
Saaren neito pienokainen
veikon viereen istuutuikse,
vahingossa vierähtihe
kera miehen kynkähälle,
sammalvuoteelle somalle.

SUOMEEN UI KALEVANPOIKA (5. luvusta)

Sankari Kalevanpoika
vetten aalloilla ajavi,
laskettelee lainehilla,
polskii kohti Suomenmaata.
Käsi vahva kauhoo vettä,
pieksää laineita merellä,
keinuttava vetten kätkyt
viepi miestä virkeätä
lainehitten hartioilla
puoleen pohjoisten vesien,
kohti rantakallioita.

Ja kun häipyi aamun koitto
ripotellen taivahasta
terveisinänsä sätehet,
jotka lailla paljettien,
silkkinauhoina merellä
vedenneitoja koristi,
ennättää Kalevanpoika
Suomen rannan rintehelle,
istahtavi uupuneena
korkealle kalliolle
vedenpieksämin jäsenin.

Lepuutellen jalkojansa
viileydessä vetten hengen,

aamutuulen tuiskehessa,
istuu kauan nyt Kaleva
vahvistaakseen voimiansa
vilpoisessa kasteheassa,
meren vihmojen kilyssä.
Aamuhetken tyyni rauha
kattoi maata, merta kattoi,
rauhastansa luodut nautti
niinkuin siipein suojaamana.

Mies on uinut Suomenmaalle,
uinut äitinsä hakuhun.

TUUSLAR-NOITA JA KALEVA (5. luvusta)

Vahva tuo Kalevanpoika
silmaelee paikaltansa
pihamaata Tuuslar-noidan,
tuulenvelhon tanhuata.

Nurmella on nukkumassa
Suomen Tuuslar, tuulennoita.
Aivan laitumen lähellä
kasvaa kaunis tammimetsä.

Metsästä Kalevanpoika
tempaisee tukevan tammen,
sillä tuskaa tuottaaksensa
ryöstäjälle armaan äidin.

Suomen Tuuslar, tuulennoita,
luulee ukkosen uhaksi
kaukaa kuuluvan jylinän,
askelet Kalevanpojan.

Ei velho pakohon pääse;
pulassansa nyt pahassa
sulat tempaisee povesta,
käskee lentoon tuulen siivin.

Hetken päästä ilmestyivät
ratsumiehet, jalkamiehet
tuhansittain töytäämähän
Suomen Tuuslarin avuksi.

Soturit nuo noitamiehen
vilahtivat vainiolle,
leviten petojen lailla
kimppuhun Kalevanpojan.

Vahva tuo Kalevanpoika
tositoimeen valmihina
sihtaelee silmin tarkoin,
käsin vahvoin lyödäksensä.

Minne sankari Kaleva
suinpäin antaa vahvan iskun,
missä mäiskii raskahasti,
eloon siellä ei herätä.

Lyhkäisen ajan perästä
loppunut oli kapina,
tappelukset toimitettu,
nurmikkoa ruumiit täytti.

Veri nousi vyötärölle,
hurme virtasi jokina.
Kuka selvisi elohon,
tuulen lailla karkuun kulki.

UNTANSA NÄKI KALEVA (5. luvusta)

Armas poika tuo Kalevan
itki kauan äitiänsä,
jonka jälkiä ei nähnyt.
Viimein sankari väsähti,
viimein vaipui vahva veikko
levon rauhaan unten maille.

Nuoruudessaan äiti loisti
kamarissa morsianna.
Linda häissänsä iloitsi,
kukoistihe kaunihina
kylän kiikun keinuessa
Läänen leppäin siimeksessä.

"Kiikuttakaa, rakkaat veljet,
kiikuttakaa korkeemmalle,
tahdon kauaksi näkyä!
Päivyelle loistaa tahdon,

nutun loistaa Kunglamaalle,
reunusnauhat Ukkoselle."

Unessa tuo ilmoitettu
varjo hellän äitikullan
eipä tullutkaan esille;
kauempaa tuo hahmo saapui:
Luojan luona äiti istui
onnenpäivän paistehessa.

"Sinne mennyt äitiseni,
sinne lintu lentänyynnä,
sinnepä kana katosi,
teeri pieni sinne päätyi."
Urho, tuo Kalevanpoika,
äidin kuolleeksi nyt tiesi.

TAMMEN KAATAJA KÄTEVÄ (6. luvusta)

Lähti pieni mies pihalle,
tammen juurelle käveli,
kasvoi kyynärän ja kaksi,
siitä vielä monta syltä.

Alkoi tammea hakata,
iski päivän, kohta toisen,
hakkasipa kolmattakin,
tammi huojuu jo alkoi,
heilui siinä kannon päässä,
kohta maahan jo rysähti,
laineisihin latva kaatui.

Mitä tehtiin tammipuusta?
Tyvestä tukeva silta
meren poikki kaksin haaroin,
joista toinen Suomeen johti,
toinen Eestin rannikolle.
Niinpä syntyi Suomen silta.

Latvuksesta tehtiin laivat,
laivat rahtien ajohon,

orjalaivat oksasista,
lastusista lastenlaivat.

Mitä puusta jäi jällelle,
siitä syntyi köyhän sauna,
vainottujen piilopaikka,
jossa vihmassa satehen,
tuiskussakin löytyy turva.

Mitä jäikään vielä puusta,
siitä syntyi lauluhuone,
säveleille tuo tupanen,
jossa syntyvi sanoja
laulunlangankehräntähän.

Siellä luotihin sävelet,
sanavirrat syntyi siellä.
Rukki keskellä kamarin,
Taaran luona rukki toinen.
Luojalla on pitkä loimi,
päivän portilla taas toinen,
kolmas koiton huonehessa.

Tapa kaunis kankurilla,
laulusäikeen kehrääjällä:
poutalangan kirjoi päivä,
punalangan iltarusko,
sinisilkkilangan taivas.

LAULELI KALEVAN POIKA (7. luvusta)

Lauleli Kalevain poika:
"Läksin merta kyntämähän,
laulelemaan lainehilla
airot kultaiset kädessä,
hopeasta airon varret.
Kuka vastahan tulevi?
Tuli vastaan sorsaparvi,
sepelhanhia merellä,
lainehilla joutsenparvi.

Läksin merta kulkemahan,
laulelemaan lainehilla
airot kultaiset kädessä,
hopeasta airon varret.
Kuka vastahan tulevi?
Kolme laivaa vastaan kulki:
yksi nuorten naisten laiva,
toinen naisten viisahitten,
kolmas nuorten neitokaisten,
sorjain neitojen venonen.

Paljon siellä neitosia,
virkkusilmiä somia,
tusinoittain tyttäriä,
kultasormikkaat käsissä,
hopeata sormuksensa,
kaikki silkkivaattehissa,
pitsikirjailut hihoissa,
suuret soljet rinnan päällä.

Neidot ylväät kaikki tyynni
minusta jo kiinnostuivat,
aloittaen ahdistelun.
Minä heitä vastustelin:
Pois nyt itku, murheen linnut!
Koittaa vielä onnen ilta,
parempikin paistaa päivä,
kukoistavi uusi onni:
vielä kumppanin tapaatte,
kohdannette puolisonne,
jotka teille on varattu!
Ei vain sellainen Kaleva,
ei lainkaan Kalevanpoika!"

NEITO LAULOI VETTEN ALLA (7. luvusta)

Läksin, neito, nuorennuori
kulkemahan kynkähälle,
laineille laulamahan,
murhetta parantamahan.

Sinne mä, kana, katosin,
sinne kuolin, lintu pieni,
neito nuori, sinne sorruin,
sinne kuihduin, kukka parka!

Älä itke, äiti pieni!
Älä kaipa, taattoseni!
Meressä maja minulla,
piilopirtti laineen alla,
kamari kalankudussa,
vilussa minulla vuode,
laineissa kaunis kätkyt.

Voi sä kurja veljyeni,
pitkä sulla syntilistä!
Voi sä kurja vetten päällä:
mitenkähän hautaan pääset,
saavut rauhan unten maille
lepoon piinasta pahasta?

Murheellinen neidon laulu,
vertaus vetten vuotehesta
Kalevata liikuttivat.
Laulu murhetta lisäsi,
katumusta kasvattihe.
Sepän luona tehty surma
aamun koiton ehtiessä
salamana pois katosi,
Kalevata ei tavannut,
palannut ei mielehensä;
tehtynä tekonsa säilyi.

LINDA LAULOI HAUDASTANSA (7. luvusta)

Mikä helkkyy iltasella,
mikä tuulessa vihelsi?
Niinkuin luotujen hyräily,
ihmisien ääntelemä
kaikui tuulen tuiskehesta.
Sankari Kalevanpoika
kääntyi kohti kuulemaansa.
Näkymätön laulukeiju,
tytär nuori tuulen äidin
kaunihisti lauleskeli,
kukkui korvaan kuulijalle:

"Käyränokka kauas lensi,
pesästään parahin poika,
lensi murheen joutsenena
rientämällä kelpo tietä

äitiänsä etsimähän.
Linnulla tukevat siivet,
kynnet kotkalla terävät.

Kodistaan tuo kaunis lensi
niinkuin vihma pilven päältä,
variseva herneen kukka,
tuomen oksat katkennehet,
pihlajan hävinnyt terttu.
Lintu lensi näin kotoa,
kotka kauaksi vesille,
etäisille lähtehille.

Niin kuin tahtoi viisas Taara,
oli lesken murheen aika
onnellisen illan saanut.
Kotkanpoika, käyränokka,
käykö matkasi takaisin?
Kodista sä, kaunis, lensit,
komea, isän pihalta.
Kotkanpojan rautakynnet
raapi syyttömän verehen,
turmelivat neidon rauhan.

Verivelka kaksin kerroin
piinaa mieltä poikakotkan.
Äiti laittaa rinnan suuhun,
vaan ei mieltä miehen päähän!
Varo, kotka käyränokka
itseäsi miekaltasi,
veren palkka on verinen!"

Armas poika tuo Kalevain
kuuli laulun ymmärtäen,
että armas äiti pieni
kuolon maille on kadonnut,
kuuli laulun ja tajusi:
hän on tehnyt matkallansa
kaksikin pahaa rikosta,
vahingossa ensi kerran,
tietämättään sitten toisen.

RUNON LAULAJA ALOITTI (8. luvusta)

Runolle kun ryhdyn tässä,

alan hieman lauleskella
viisuja Kalevanpojan,
jääköön katsomaan pitäjä,
kyläkulta kuulemahan,
seisomahan herrasväki,
rengit miettimään pihalla,
puheitani tuumimahan,
mitä kaikkea pakisen.

Koittaa aika armahampi,
pidot meillekin paremmat,
siispä kerron muisteloita,
tarinoita lauluniekan,
vierittelen vanhat viisut,
jotka löysin Harjunmaalta,
Virunmaaltakin kuletin,
lunastelin Läänenmaalta,
Taaran hiidessä tapasin.

Tuiskuhankeen tuulen laulan,
luminietoksehen höyryn,
palamahan pilvet laitan,
hehkuhun lumet sytytän!
Virun viisuja mä laulan,
Jä rvan laulajan runoja.

Kun nyt laulut julki laulan,
Kalevasta kertoelen,
Olevista ilmoittelen,
jaksako hevonen niitä,
edes raudikko vedellä,
liinaharja liikutella?

Aika entinen jos oisi,
kantaisi hepo Kalevan,
Alevinkin ratsu yksin
kaikki lauluni lukuisat,
sanomisten kultakuormat.

VELJET KILVAN SUORITTIVAT (8. luvusta)

Pojat alkoi arvanheiton,
kuka nyt kuninkahaksi,
isän vallan jatkajaksi
Eestin maalle on tuleva.
Kivet kilpaan etsittihin.
Niitä miehet vuorotellen
alkoi viskellä rajusti.
Tietoa ei kellään vielä,
kuka heittää kauimmaksi.

Vanhimmalta veljekseltä
kivi järvehen putosi,
taivahalle vaahto nousi,
kivi painui pohjaan saakka.

Puheet pitkät kun pakisi,
kiveen tarttui toinen poika,
laittoi paaden lentämähän,
kivilinnun kiitämähän.
Korkealle se kohoten
järven rannalle putosi,
toinen puoli vetten alle,
toinen puoli silmään paistoi.

Tarttui kuopus nyt kivehen,
pyörähtihe tuulen lailla,
sitten heittää viuhahutti
kivilinnun liitämähän.
Kivi kiisi ja vihelsi,
yli järven paasi lensi,
sitten rannalle pysähtyi,
maalle kuivalle tipahti.

Veljet katsomaan kiviä:
kivi veljen vanhimmaisena
veden varjossa makasi,
sitä silmä ei havainnut.

Keskimmäisen veljen paasi
järven rannalla lepäsi,
puolet siitä rannan päällä,
toinen puoli taas vedessä.

Kivi veljen nuorimmaisena,
merkki kilvan voittamisen,
löytyi kuivan rannan päältä

hieman muita kauempana.
Kivi sinne lennähtihe
niinkuin tahtoi vanha Taara:
nuorin kolmesta pojasta
kuninkaaksi on tuleva.

VELJET JÄTTÄVÄT HYVÄSTIT (8. luvusta)

Arvanheiton ratkettua
toiset veljekset puheli:
"Hyvästi nyt, nuorin veljyt,
äskен arvottu kuningas!
Hyvästi pesämme täällä,
koti kaunis, kasvupaikka,
jossa mittaani aikamiesten
ylenimme niinkuin tammet!
Nytpä itkee nuoruusnurmet,
suree Läänen leppämetsät,
kukot missä kasvun saivat.
Verta vuotaa silmistämme,
kalvenneet on poskipäämme,
silmäkulmat täyttää murhe,
luomet peittyvät surusta.
Antakaamme talven mennä,
kevääseen se johdattavi,
saattelee kesähän meidät.
Virrat pääsee virtaamahan,
läikkymähän lähtehetkin,
kukkain silmut aukeemahan,
linnut laulamaan sulosti.
Joki kyllä ehtii sinne,
missä vartoo kotimme,
lähtehetkin löytyy sieltä,
tuvan minne valmistamme;
kukkain riemu loistaa sinne,
missä huone on kosijain;
sinne kuuluu linnunlaulu,
missä neidot kasvun saavat,
sirkuttavat solkirinnat!
Hyvästi nyt, Taaran tarhat,
Ema-joki nyt, komea!
Hyvästi, mäet ja laaksot,
metsät jääkääte hyvästi!
Emolta nyt viedään lapset,
heikot äitinsä sylistä.

Miesten täytyy vieraantua,
jättää maansa mieluisimman.
Maa on lempeä, avara,
taivaan kaari korkealla;
vahvalle ei vaiva ylty,
tunne tuskaa ei väkevä."

KYNTÖMIES KALEVANPOIKA (8. luvusta)

Voitettuaan arvanheiton,
erottuaan veljistänsä
otti tuo Kalevanpoika,
reppuselkä, miekkavöinen,
kaiken vallan Eestinmaassa,
kohta auralle käveli,
vieden aisoihin hevosen,
kyntökuntoon ruunan laitto,
alkoi suota raivaella,
kyntää auki kuivaa maata,
kääntää viiluiksi ahoa.

Muhevaksi mullan kynti,
kivet hiekaksi sekoitti,
saven siemenen pitohon;
kynti paikat peltomaaksi,
viljapelloksi ajeli,
toiset paikat karjahaaksi,
nurmikoksi, heinämaaksi;
kylvi suolle juolukoita,
karpaloita rahkamaihin,
mättähille muuraimia,
moneen paikkaan mustikoita.

Kynti paljon metsämaaksi,
erämaaksi laajat paikat,
kylvi metsän kasvamahan,
nousemahan tammet pitkät,
pensaikotkin paisumahan,
tasangoiksi paikat kynti;
arot laajat, laajat nurmet
muuten vain jäi paljahiksi;
kynti laaksot ja salotkin,
vihertämään niityt, luhdat;
mäkiin kylvi mansikoita,
puolukoita pensaan alle,

kukat kynti kasvamahan,
heilimöimähän somasti.

Kynti maata kasvavaksi,
kasvavaksi, kuohkeaksi,
kaistaleisiin aukot kynti
vahvan auransa avulla.
Tuuli antoi maalle kasvun,
sade maata kostutteli,
sulavat lumet siloitti.
Kyntöauran ansiosta
satoisana vilja kasvoi,
runsahasti ruokaa nousi
ajan myötä paisuville
vaihtuvaisille suvuille.

PEDOT RAATELI HEVOSEN (8. luvusta)

Lounahalla paahtoi päivä
äkeästi, ankarasti,
oli näännyttää hevosen.
Niinpä irroitti Kaleva
hihnan irti kytköksestä,
jalat ruunan kammitsoitsi,
hepo ettei kauas juokse.

Ratsu riensi laidunmaalta
paarmaparven työntämänä
tiheikköhön tuuheahan,
uupuneena sinne riensi
päivän vaivojen takia.

Sudet niinkuin ahneet koirat
oli haistaneet hikeä,
saapuen jo suurin joukoin
korven laitaan tutkimahan,
mistä kuonohon hajua
mukanaan on tuuli tuonut.

Sudet saapui suurin joukoin,
karhujakin aika lauma,
kettuja kuni rakeita
herkutteluun ruunan rasvan,
maistamaan makupaloja.

Hepo iski ryöväreitä,
kavioillansa se potki,
nuiji maahan kelvottomat.
Erämaasta niitä saapui
hevosen näin kimppuun käyden,
raueta jo alkoi ratsu.

Uupumukseen viimein sammui
kelpo ratsun viime voima,
sortui viimein nurmikolle
hepo arvokas Kalevan.
Ratsu jätti jälkiänsä
peninkulman matkan verran
tiedoksi Kalevanpojan.

Minne kaatui köysijalka,
sinne syntynyt on hauta,
missä potki se petoja,
sinne kumpukin kohosi;
minne kynsissä petojen
erämaahan ruuna uupui
veren sinne vuotaessa,
lätäkkö on aukiolla;
sisukset mihin katosi,
rämeet sinne raivattiin;
minne luunsa se pudotti,
sinne kasvoi pikku kumpu;
minne karvansa katosi,
kaislikko jo kasvoi sinne;
minne lankes liinaharja,
sinne ruohikko sikisi;
minne ruunan häntä joutui,
sarapuita saatiin sinne,
pähkinöitä pensahittain.

Niinpä jätti kuollessansa
ruuna tuo Kalevanpojan
nähtävyyden itsestänsä,
todellisen muistomerkin
nähdä jälkipolvienkin
jäljet kamppailun kulusta.